

LEHTIKANKAAN PÄIVÄKODIN

VUOSISUUNNITELMA

toimikausi 2022-2023

Lapsuuden itseisarvo

Ihmisenä kasvaminen

Lapsen oikeudet

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus

Perheiden monimuotoisuus

Terveellinen ja kestävä elämäntapa

Varhaiskasvatuksen tehtävä

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun.

Sisälllys

KAJAANI SUUNTAAN TULEVAISUUTEEN KOLMELLA TEEMALLA.....	4
Elinvoima ja osaaminen - Menestyvä kaupunki	4
Lapset ja nuoret - Lasten ja nuorten kaupunki.....	4
Kestävä kehitys - Resurssiviisas luontokaupunki.....	5
LAADUNARVOINTIKYSELYSTÄ NOUSSEET VAHVUUDET JA KEHITTÄMISKOHTEET.....	6
LAADUNARVOINTIKYSELYSTÄ NOUSSEET YHTEISET KEHITTÄMISKOHTEET.....	7
Suunnitelma huoltajien osallisuuden lisäämiseksi	7
Suunnitelma kiusaamisen ehkäisemisestä ja tiedottamisesta	8
Leikki.....	9
PEDAGOGISEN TOIMINNAN VIITEKEHYS.....	10
Varhaiskasvatuksen arvoperusta.....	11
TIIMISOPIMUS	14
Yhteistyösuunnitelma veon kanssa	16
Leikki.....	17
Pedagoginen dokumentointi	19
Tunne- ja vuorovaikutustaidot, sekä sensitiivisyys	20
Arviointi	21
Monilukutaito ja digitaalinen osaaminen.....	22
LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN	35
AJATTELU JA OPPIMINEN	35
KULTTUURINEN OSAAMINEN, VUOROVAIKUTUS JA ILMAISU	36
ITSESTÄ HUOLEHTIMINEN JA ARJEN TAIDOT	37
OSALLISTUMINEN JA VAIKUTTAMINEN.....	38

KAJAANI SUUNTA TULEVAISUUTEEN KOLMELLA TEEMALLA

Elinvoima ja osaaminen - Menestyvä kaupunki

”Olemme kiinnostava kaupunki kotimaisille ja ulkomaisille osaajille. Opiskelijat hakeutuvat Kajaaniin.”

Mitä tarkoittaa varhaiskasvatuksessa:

- Tarjoamme työ- ja harjoittelupaikkoja varhaiskasvatuksessa
- Varhaiskasvatustalveemme ovat joustavia ja vastaavat kysyntään
- Varhaiskasvatus on laadukasta – varhaiskasvatuskunta 2021
- Teemme yhteistyötä eri oppilaitosten kanssa
- Kehitämme ohjausosaamistamme opiskelijoiden suhteen
- Olemme näkyvästi esillä sosiaalisessa mediassa – näkyvyyden ja vetovoiman lisääminen

Näin toimimme:

Päiväkodissämme on ammattitaitoinen ja koulutettu henkilöstö. Päiväkotimme tarjoaa laadukasta varhaiskasvatustoimintaa vuoro-, koko- ja osapäivähoitoa, sekä esiopetusta perheiden tarpeen mukaan: ma- la klo 5.30-22.30.

Päiväkotimme tarjoaa harjoittelupaikkoja eri oppilaitosten opiskelijoille

Päiväkodilla on toiminnassa omat facebook-sivut, joita päivitetään pitkin vuotta

Lapset ja nuoret - Lasten ja nuorten kaupunki

”Edistämme lasten ja nuorten turvallisuutta sekä yhteisöllisyyttä. Nuorilla on mielekästä tekemistä. Lasten ja nuorten on hyvä kasvaa Kajaanissa.”

Mitä tarkoittaa varhaiskasvatuksessa?:

- Lasten osallisuus ja sen kehittäminen pitkäaikainen painopistealue
- Positiivinen pedagogiikka ja hyvän huomaaminen
- Lapsella oikeus tarvitsemaansa tukeen
- Henkilökunnalla sensitiivinen työote
- Varhaiskasvatuksessa lapsella turvallinen kasvuympäristö, jossa nollatoleranssi kiusaamiselle

Näin toimimme:

Huolehditaan lasten osallisuuden toteutumisesta arjessa

Kuunnellaan lasten toiveita ja huomioidaan lasten mielenkiinnon kohteet toiminnassa. Annetaan lapsille mahdollisuuksia palautteen antamiseen. Kuullaan, kuunnellaan ja havainnoidaan heitä arjessa.

Henkilökunnan työote on sensitiivinen

Painotetaan positiivista pedagogiikkaa. Lasten vahvuudet ovat toiminnan perusta.

Kestävä kehitys - Resurssiviisas luontokaupunki

”Käytämme resurssejamme harkitusti, hyvinvointia ja kestävä kehitystä edistävästi.”

Mitä tarkoittaa varhaiskasvatuksessa?:

- Kierrätämme tavaroita ja huonekaluja eri yksiköiden/ryhmien välillä
- Pyrimme hankkimaan kestäviä ja korjattavia tavaroita
- Hyödynnämme kierrätys- ja luonnonmateriaalia
- Minimoimme ruokahävikkiä – harjoittelu lasten kanssa
- Kierrätämme yhdessä lasten kanssa
- Käytämme kirjastoa monipuolisesti
- Luonto on yksi oppimisympäristömme
- Hyödynnämme kaupungin eri tiloja toiminnassamme

Näin toimimme:

Hyödynnämme toiminnassamme lähiluontoa. Käytämme lähiympäristöä leikki- ja retkeilyalueina sekä oppimisympäristönä. Käytämme luonnonmateriaaleja askarteluissa. Linja-auton avulla käymme retkillä kauempana taajama alueella esim. museoissa tai erilaisissa lasten tapahtumissa.

Lainamme leluja toisista ryhmistä sekä kierrätämme huonekaluja ryhmien välillä tarpeen mukaan. Pyrimme huomioimaan tilauksia tehdessämme tavaroiden kestävyden ja korjattavuuden.

Huomioimme ruokailussa lasten annoskoon ja ohjaamme arvioimaan sopivaa ruuan määrää.

Erittelemme lasten kanssa biojätteen paperiroskista. Keskustelemme lasten kanssa kierrättämisestä ja järjestämme kierrätyspäivän, johon kutsumme Kurre Kainuulaisen.

Hyödynnämme kirjastoa säännöllisesti.

LAADUNARVOINTIKYSELYSTÄ NOUSSEET VAHVUUDET JA KEHITTÄMISKOHTEET

Yksikkömme vahvuudet
<ul style="list-style-type: none"> - Ammattitaitoinen ja helposti lähestyttävä henkilökunta - Lasten kanssa harjoitellaan vuorovaikutustaitoja ja hyviä tapoja - Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman/esiopetuksen oppimissuunnitelman laatimisessa hyödynnetään pedagogista dokumentointia
<p>Näin toimimme + tarkennus tiimiin:</p> <p>Mahdollistetaan henkilökunnan kouluttautuminen sekä jaetaan koulutuksista saatua tietoa. Käytetään ryhmissä erilaisia tunnetaitoihin liittyviä materiaalia mm. tunnekortit ja Askeleittain. Aikuiset mallintavat lapsille hyviä käytöstapoja.</p> <p>Annetaan vanhemmille ennen vasu-keskustelua kysymykset lapselle /vanhemmille kaavake täytettäväksi. Näytetään myös vanhemmille lapsen tekemiä tuotoksia.</p>
Arviointi

Yksikkömme kehittämiskohteet
<ul style="list-style-type: none"> - Tiedonsiirto lapsen päivästä työntekijöille ja huoltajille - Huoltajille tiedotetaan kuinka päiväkodissamme puututaan kiusaamistilanteisiin - Päiväkotimme vuosisuunnitelma päivitetään päiväkotimme kotisivuille
<p>Näin toimimme + tarkennus tiimiin:</p> <p>Kommenttikentän aktiivinen hyödyntäminen ja sijaisten perehdyttäminen ko asiaan</p> <p>Tiedotamme huoltajille mistä vuosisuunnitelman löytää ja mitä se sisältää</p>
Arviointi

LAADUNARVIOINTIKYSELYSTÄ NOUSSEET YHTEISET KEHITTÄMISKOHTEET

<p>Suunnitelma huoltajien osallisuuden lisäämiseksi</p> <ul style="list-style-type: none">
- Miten kerätään mielipiteitä/ajatuksia/toiveita, kyselyt, vanhempainillat, ja niin edelleen?
- Onko huoltajilla taitoja/osaamista, joita voidaan vakassa hyödyntää?
<p>Näin toimimme + tarkennus tiimiin</p> <p>Lapsen ja huoltajien ajatuksia -lomakkeen ja vasu-keskustelujen avulla selvitetään mielipiteitä ja toiveita huoltajilta, päivittäiset arjen keskustelut lasten tullessa päiväkotiin sekä lähtiessä kotiin ovat tärkeitä.</p> <p>Hyödynnämme sähköisiä kyselylomakkeita esimerkiksi Webropol tai Google Forms. Teemme ryhmissä palautekyselyt 1-2 krt vuodessa.</p>
<p>Arviointi</p>

LAADUN ARVIOINNISTA NOUSSEET YHTEISET KEHITTÄMISKOHTEET

<p>Suunnitelma kiusaamisen ehkäisemisestä ja tiedottamisesta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Miten kiusaamista ehkäistään? - Miten toimintatavoista tiedotetaan huoltajia? - Miten ryhmässä esiintyvistä kiusaamistilanteesta informoidaan huoltajia?
<p>Näin toimimme + tarkennus tiimiin</p> <p>Toimimme pienryhmissä, ennakoimme toimintaa /siirtymiä, aikuinen on läsnä lasten kanssa niin leikeissä kuin muussakin toiminnassa sisällä ja ulkona. Otetaan lapset mukaan toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Laadimme jokaisessa ryhmässä säännöt / toimintatavat yhdessä lasten kanssa. Käytämme kuvia eri tilanteissa, kuvia laitetaan lasten ulottuville. Aikuiset toimivat johdonmukaisesti ja sensitiivisesti lasten kanssa. Otamme huomioon lasten ikätasot ja yksilöllisyys, kaikilla lapsilla on oikeus kuulua ryhmään lähtökohdista huolimatta, sellaisena kuin on. Lasten kanssa keskustellaan arjen tilanteissa tapahtuneista asioista, sanoitetaan mikä on kiusaamista, asiat selvitetään lasten kanssa, aikuinen auttaa sanoittamaan tapahtunutta. Tunnetaitoja harjoitellaan säännöllisesti ryhmän kanssa tunnetuokioilla. Lapsia autetaan tunnistamaan ja nimeämään tunteita, ohjataan kauniisiin käytöstapoihin. Lapsilla on mahdollisuus rauhoittumiseen esim. rauhoittumispaikka, stressilelut, aikuisen tuki. Lasten kanssa keskustellaan turvataidoista ikätasoisesti. Hyödynnetään erilaisia materiaaleja lasten kanssa, myös huoltajille voi jakaa materiaalivinkkejä asioiden käsittelyyn. Esim. Väestöliiton kehötunnekasvatus-opas, Pikku Kakkosen kehonosat ja uimapukusäännöt-jaksot, Askeleittain-materiaali, positii-vinen pedagogiikka, Vahvuusvaris-materiaalit, Kielinuppu, Viitottu rakkausivusto, draama.</p> <p>Huoltajilta kysytään ajatuksia ja ideoita kiusaamisen ehkäisemiseen esim. vasukeskusteluissa. Huoltajia tiedotetaan kiusaamisen ehkäisemisen toimintatavoista tiedotteella. Kiusaamisen esiintymisestä ryhmässä tiedotetaan huoltajia esim. haku-/tuontitilanteissa. Avoin tiedottaminen huoltajille kiusaamisen esiintymisestä luo luottamusta puolin ja toisin. Jos lapsi on ollut osallisena kiusaamistilanteessa, siitä kerrotaan huoltajalle mahdollisimman pian viimeistään hakutilanteessa. Tarpeen mukaan huoltajalle soitetaan heti tapahtuneen jälkeen.</p>
<p>Arviointi</p>

LAADUN ARVIOINNISTA NOUSSEET YHTEISET KEHITTÄMISKOHTEET

<p>Leikki</p> <ul style="list-style-type: none"> - Miten huomioimme leikin mahdollisuudet, osallisuuden ja inklusion huomioiminen leikissä, aikuisten rooli
<p>Näin toimimme + tarkennus tiimiin</p> <p>Leikki on lapselle tärkein oppimisen väline. Aikuinen tukee ja edistää leikkiä sekä on aidosti läsnä leikissä. Aikuinen mahdollistaa leikkirauhan ja keskittyy leikkiin lasten kanssa, sillä leikissä oppiminen mahdollistuu. Aikuinen mallittaa, rikastuttaa ja sanoittaa leikkiä heittäytymällä itse leikkimään.</p> <p>Aikuisella on aina leikissä oma roolinsa esim. leikkijänä tai tarkkailijana, jonka avulla hän ohjaa lapsia. Aikuinen varmistaa, että lapsi löytää leikkikavereita ja järjestää tilat sekä välineet mahdollisuuksien mukaan. Lelu-laatikot on kuvitettu ja kuvittamista jatketaan, jolloin lapset löytävät lelut ja niiden siivoaminen oikeille paikoille helpottuu. Laitetaan seinälle myös kuvia leluista, joita ei sillä hetkellä ole esillä, jotta lapsi voi niitä mahdollisuuksien mukaan pyytää leikkiin.</p> <p>Leikkivälineitä vaihdetaan lasten mielenkiinnon mukaan. Iltahoidossa hyödynnetään kaikkia mahdollisia tiloja leikkimiselle myös lapsiryhmän jakamista huomioiden. Lähiympäristöä käytetään monipuolisesti ja hyödynnetään ulkoilussa. Käydään metsissä, leikkipuistoissa ja koulujen piholla. Tekonurmeen maalataan ympyrä, jossa voi leikkiä esim. polttopalloa, tervapataa tms.</p> <p>Aikuinen rakentaa yhdessä lasten kanssa leikkiympäristöjä lasten toiveiden ja kiinnostuksen kohteiden mukaan. Aikuisen keskittyminen leikkiin varmistetaan porrastamalla, ryhmiä jakamalla, työtehtävät sopimalla.</p> <p>Leikki-ideat saadaan seuraamalla, osallistumalla ja havainnoimalla leikkejä. Aikuinen kuuntelee lasta herkillä korvalla. Aikuisen tehtävä on ohjata, tukea ja rikastaa leikkiä ja seurata sen kehittymistä. Aikuisen tehtävä on myös motivoida lasta kehittämään itse omaa leikkiään. Aikuisen oltava herkillä korvalla ja pitkillä tuntosarvilla lasten leikkitalanteissa mukana ettei ”mene sotkemaan lasten leikkejä”. Jos joku lapsi haluaa aina ”omia aikuisen” leikkikaverikseen, ohjataan häntä leikkimään myös lasten kanssa vähitellen. Lasten yksilölliset tarpeet huomioidaan leikeissä, havainnointi tärkeää.</p> <p>Leikki voi alkaa myös pienesti, yhden lapsen kanssa ja laajentua siitä koko ryhmän leikiksi. Leikin on oltava aikuisille ensisijainen työmenetelmä, jolla lapsia ohjataan. Lasten osallisuus ja leikin toimivuus huomioidaan myös järjestämällä leikkipaikat lasten tasolle ja helposti saataville.</p> <p>Leikkitaulut käyttöön (kuvia leikeistä/leluista ja leikkituloista), auttaisivat pienempiä ilmaisemaan oman tahonsa leikin suhteen.</p>
<p>Arviointi</p>

PEDAGOGISEN TOIMINNAN VIITEKEHYS

Kuva: Opetushallitus

Varhaiskasvatuksen arvoperusta

Lapsuuden itseisarvo

Esimerkkejä miten arvo näkyy toiminnassa:

- Osallisuus huomioidaan jokaisen kohdalla kaikessa
- Kohtaamme jokaisen lapsen yksilöllisesti
- Henkilökunta kiinnittää huomiota siihen, että puhuu lapsista tasa-arvoisesti
- Lasten oman kulttuurin arvostaminen ja kannustamme lapsia luomaan itse omaa kulttuuriaan

Miten arvo näkyy toiminnassamme:

”Lapsuus on unelmien lumottu maa,
jossa kaikki on mahdollista ja paras vasta alkaa.

Lapsuus on löytöretkiä varten,
juoksemista ja etsimistä, koskemista,
katselemista ja kokeilemista,
kuuntelemista ja oppimista varten.”

Arvostamme lasta omana itsenään. Aidosti läsnäoleva aikuinen kuuntelee ja kunnioittaa lasta. Lapsi kokee tulevansa kuulluksi.

Ihmisenä kasvaminen

Esimerkkejä miten arvo näkyy toiminnassa:

- Ryhmän säännöt tehdään yhdessä lasten kanssa ja kuvitetaan
- Kaikkiin kiusaamistilanteisiin puututaan, tilanne käydään läpi ja huoltajia tiedotetaan
- Hyvät käytöstavat – aikuisen esimerkki
- Positiivinen pedagogiikka
- Kaveritaitojen kehittäminen
- Tunnetaitojen vahvistaminen – vuorovaikutusleikkejä
- Auta minua tekemään itse ja tue minua löytämään erilaisia ratkaisuja
- Huomaa hyvä!

Miten arvo näkyy toiminnassamme:

Kunnioitetaan toinen toistamme. Harjoitellaan oikean ja väärän tunnistamista omassa ja muiden toiminnassa. Aikuisen aktiivinen läsnäolo arjessa ehkäisee kiusaamistilanteiden syntymistä.

Kasvattajat arvioivat ja kehittävät omaa ammatillista toimintaansa. Aikuiset näyttävät omalla toiminnallaan esimerkkiä lapsille, esim. hyvät käytöstavat.

Kaveri- ja tunnetaitoja harjoitellaan arjessa.

Jokainen saa kasvaa ja kehittyä omaan tahtiin.

Lapsen oikeudet

Esimerkkejä miten arvo näkyy toiminnassa:

- Lapsen oikeus tulla hyväksytyksi ryhmässä juuri sellaisena kuin on
- Elämme tässä hetkessä
- Osallisuus
- Turvallisuus: fyysinen, psyykinen, sosiaalinen
- Leikki on lapsen oikeus – leikin havainnointi
- Aikuinen edistää leikkiä muokkaamalla oppimisympäristöä yhdessä lasten kanssa
- Aikuinen läsnä vastaamassa lasten tarpeisiin
- Kaveritaidot ja ryhmäytyminen

Miten arvo näkyy toiminnassamme:

Jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään ja saada tarvitsemaansa tukea. Hänellä on oikeus turvalliseen varhaiskasvatukseen ja aikuisen läsnäoloon ja saavutettavuuteen.

Tuemme tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Lapsi tulee kuulluksi, nähdyksi ja ymmärretyksi omana itsenään.

Mahdollistamme lapselle leikkimisen erilaisissa ympäristöissä. Aikuinen on leikkitalanteissa läsnä ja rikastaa leikkiä.

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus

Esimerkkejä miten arvo näkyy toiminnassa:

- Henkilökunta toimii sukupuolisensitiivisesti ja hyväksyy kaikki lapset taustasta riippumatta
- Kaikki lapset saavat osallistua kaikkeen toimintaan
- Toiminnassa hyväksytään erilaiset tavat tehdä
- Jos lapsi ei saa osallistua uskonnolliseen toimintaan, järjestetään vastaavaa toimintaa
- Huomioidaan ruokarajoitteet
- Oikeus saada tietoa omalla kielellä
- Käytämme laajasti eri kommunikaatiokeinoja
- Pedagoginen dokumentointi yksilö- ja ryhmätasolla
- Autamme lasta tulemaan kuulluksi (piirtäminen, sadutus, kuvaaminen, videointi jne.)

Miten arvo näkyy toiminnassamme:

Kaikilla lapsilla on mahdollisuus osallistua toimintaan ja toteuttaa sitä lähtökohdistaan riippumatta.

Toiminnassa käytetään apuna mm. tulkkauspalvelua, kuvia avustajia ja apuvälineitä.

Kuvaamme ja havainnoimme lasten toimintaa ja sekä tuotoksia erilaisin menetelmin.

Arvioinnin pohjana käytämme yksilö- ja ryhmätasolla pedagogista dokumentointia.

Perheiden monimuotoisuus

Esimerkkejä miten arvo näkyy toiminnassa:

- Otamme selvää kulttuurista, tavoista arvoista jne. perheeltä itseltään
- Tehdään näkyväksi erikieliset lapset esimerkiksi ryhmän seinälle toivotuksia eri kielillä
- Kunnioitetaan ja hyväksytään kaikenlaiset perheet
- Huomioidan perheiden tarpeet ja toiveet esimerkiksi katsomuksellisista asioista
- Perheiden asioinnissa käytetään tarvittaessa tulkkia
- Huomioidaan erilaiset teemapäivät, esimerkiksi läheisen päivä

Miten arvo näkyy toiminnassamme:

Päiväkodissämme huomioidaan eri kulttuuri- ja kielitaustaiset perheet. Käytämme arjessa kuvia, tulkkauspalveluita ja google kääntäjää lasten, sekä huoltajien kanssa.

Tuomme eri kulttuuri- ja kielitaustoja esille arjessa, esimerkiksi toivottamalla hyvät huomenet lasten kotikielillä.

Henkilökunnalle on järjestetty muun muassa mahdollisuutta venäjän kielen koulutusta.

Huomioimme toiminnassamme perheiden erilaisia tarpeita ja toiveita, muun muassa katsomukselliset asiat.

Terveellinen ja kestävä elämäntapa

Esimerkkejä miten arvo näkyy toiminnassa:

- Lapsia ohjataan terveyttä ja hyvinvointia edistävään elämäntapoihin keskustelemalla, lukemalla kirjallisuutta, draaman avulla, vastaamalla kysymyksiin ikätasoisesti jne.
- Kierrättäminen – lapset + henkilökunta
- Hävikin seuraaminen
- Suositaan aineettomia lasten lahjoja
- Terveellinen ruoka, liikunta ja lepo
- Säännöllinen päivärytmi
- Opetellaan sosiaalisia taitoja: pyritään ehkäisemään syrjäytymistä
- Siisteyskasvatus
- Lähiympäristöön tutustuminen, retkeily, ympäristön suojelu
- Esteettisyys oppimisympäristöissä

Miten arvo näkyy toiminnassamme:

Hyödynnetään lähiympäristöä liikkumiseen ja retkeilyyn. Ohjataan lapsia arvostamaan ympäristöä ja ympäröivää luontoa.

Huolehditaan päiväkodissa lasten liikkumisesta, ruokailusta ja levosta. Keskustellaan näistä asioista yhdessä huoltajien kanssa.

Harjoitellaan itsestä huolehtimisen taitoja. Säännöllinen päivärytmi luo turvaa ja selkeyttä arkeen.

Opetellaan sosiaalisia taitoja arjen kaikissa tilanteissa. Arvostetaan ja kunnioitetaan toisiamme.

TIIMISOPIMUS

TIIMIN NIMI:

TIIMIN JÄSENET:

TIIMIN VETÄJÄ:

TIIMIN JÄSENTEN VASTUUALUEET:

TIIMIN KÄYTÄNTEET, SOPIMUKSET JA YHTEISET PELISÄÄNNÖT:

TIIMIN KEHITTÄMISKOHTEET

Kehittämiskohde 1 + arviointi
Kehittämiskohde 2 + arviointi
Kehittämiskohde 3 + arviointi

MITEN TIIMISSÄ HUOLEHDITAAN JA YLLÄPIDETÄÄN TYÖHYVINVOINTIA

--

Yhteistyösuunnitelma veon kanssa

VEON KANSSA SOVITUT YHTEISTYÖKÄYTÄNTEET JA TOIMINTAMALLIT

- veo osallistuu työparinsa kanssa pedatiimiin 3x / toimikausi
- ryhmiin tiimit syksyllä ja tarpeen mukaan, vuoden vaihteessa ja keväällä
- huolen herätessä otetaan yhteys veo:on ja täytetään Lapsen tilanteen kartoitus -lomake (näin ainakin uusien lasten kohdalla)
- sovitaan havainnointikäynnistä, jonka jälkeen keskustelua ryhmän open (lisäksi mahdollisesti lh ja avustajan kanssa) sekä sovitaan vasupalaveriaika tarvittaessa

YLEINEN TUKI LEHTIKANKAAN PÄIVÄKODISSA

Mikä toimii

- pienryhmätoiminta ja porrastaminen
- toimintakartat
- lämminhenkinen vuorovaikutus aikuisten ja lasten kesken
- aikuisten työvuorot vastaavat lasten hoitoaikoja
- toimivat whatsapp-ryhmät

Mitä kehitettävää

- leikkirauha ja leikin jatkuminen (pitkäkestoisen leikin mahdollistaminen)
- tiedottaminen tiimin sisällä sekä koko talossa
- sitoutuminen yhteisesti sovittuihin käytänteisiin ja tavoitteisiin

Yhteinen talon kehitettävä asia

- vuoroahoito: tiedonsiirto lapsista (minivasun ja puhelimen kommenttikentän hyödyntäminen)
- kuvastruktuurin käyttö ennakoinnissa: ketkä lapset/ aikuiset siirtyvät iltavuoroon

Arvio yhteistyön toteutumisesta

Leikki

Esim. Leikin havainnointi, aikuisen rooli leikissä (ohjaus, havainnointi, rikastaminen, leikkijä jne.), pitkäkestoisen leikin mahdollistaminen, lelujen saatavuus (yhteiskäyttö, kuvitettu mahdollisuudet), oppimisympäristöjen kehittäminen, lapset mukaan lelujen tilaamiseen, omien leujen mahdollisuus, leikin lisääminen kaikkiin hetkiin, juonnellinen leikki, pitkäkestoisen leikin mahdollisuus, leikkimahdollisuudet ulkona, lähiympäristön hyödyntäminen.

Näin toimimme:

Leikki on lapselle tärkein oppimisen väline ja sitä hyödynnetään kaikessa toiminnassamme. Aikuinen tukee ja edistää leikkiä sekä on aidosti läsnä leikissä. Aikuinen mahdollistaa leikkirauhan ja keskittyy leikkiin lasten kanssa, sillä leikissä oppiminen mahdollistuu. Aikuinen mallittaa, rikastuttaa ja sanoittaa leikkiä heittäytymällä itse leikkimään.

Aikuisella on aina leikissä oma roolinsa esim. leikkijänä tai tarkkailijana, jonka avulla hän ohjaa lapsia. Aikuinen varmistaa, että lapsi löytää leikkikavereita ja järjestää tilat sekä välineet mahdollisuuksien mukaan. Lelulaatikat on kuvitettu ja kuvittamista jatketaan, jolloin lapset löytävät lelut ja niiden siivoaminen oikeille paikoille helpottuu. Laitetaan seinälle myös kuvia leluista, joita ei ole sillä hetkellä esillä, jotta lapsi voi niitä mahdollisuuksien mukaan pyytää leikkiin.

Leikkivälineitä vaihdetaan lasten mielenkiinnon mukaan. Iltahoidossa hyödynnetään kaikkia mahdollisia tiloja leikkimiselle myös lapsiryhmän jakamista huomioiden.

Lähiympäristöä käytetään monipuolisesti ja hyödynnetään ulkoilussa leikkiympäristöjen laajentamiseksi. Käydään metsissä, leikkipuistoissa ja koulujen pihoilla. Tekonurmeen maalataan ympyrä, jossa voi leikkiä esim. polttopalloa, tervapataa tms.

Mahdollistamme pitkäkestoisen leikin jakotiloja käyttäen ja uusia leikkitiloja luoden, esimerkiksi jumppasalin peränurkka. Lasten kyläilyt toisissa ryhmissä koko talon kesken, tuetaan näin ystävyysuhteita ja mahdollistetaan uusien syntymistä. Yhteinen leikkipäivä/ teema, jossa teemaan sopivia erilaisia leikkejä olisi tarjolla eri osastoissa.

Miten osallisuus huomioidaan?

Aikuinen rakentaa yhdessä lasten kanssa leikkiympäristöjä lasten toiveiden ja kiinnostuksen kohteiden mukaan. Aikuisen keskittyminen leikkiin varmistetaan porrastamalla, ryhmiä jakamalla, työtehtävät sopimalla.

Leikki-ideat saadaan seuraamalla, osallistumalla, havainnoimalla sekä dokumentoimalla leikkejä. Aikuinen kuuntelee lasta herkällä korvalla. Aikuisen tehtävä on ohjata, tukea ja rikastaa leikkiä ja seurata sen kehittymistä. Aikuisen tehtävä on myös motivoida lasta kehittämään itse omaa leikkiään. Aikuisen oltava herkällä korvalla ja pitkällä tuntosarvilla lasten leikkitilanteissa mukana ettei ”mene sotkemaan lasten leikkejä”. Jos joku lapsi haluaa aina ”omia aikuisen” leikkikaverikseen, ohjataan häntä leikkimään myös lasten kanssa vähitellen. Lasten yksilölliset tarpeet huomioidaan leikeissä, havainnointi tärkeää.

Leikki voi alkaa myös pienesti, yhden lapsen kanssa ja laajentua siitä koko ryhmän leikiksi. Leikin on oltava aikuisille ensisijainen työmenetelmä, jolla lapsia ohjataan. Lasten osallisuus ja leikin toimivuus huomioidaan myös järjestämällä leikkipaikat lasten tasolle ja helposti saataville.

Leikkitaulut käyttöön (kuvia leikeistä/leluista ja leikkitiloista), auttaisivat pienimpiä ilmaisemaan oman tahtonsa leikin suhteen. Lastenkokoukset tietyin väliajoin. Aikuisten antamat vaihtoehdot toimintaan, joista lapset saavat äänestää ja tähän osallistettaisiin myös kotiväkeä antamaan ideoita ja toiveita.

Toimintatapojen tarkennus tiimiin:

Arviointisuunnitelma + arviointi

Pedagoginen dokumentointi

Esim. lasten vasut arjen työkaluksi, lapsikohtaisen materiaalin kerääminen (kansio, sähköinen kansio, vihko jne.), kirjaaminen, videointi, valokuvaaminen, haastattelut, aikuisten havainnot, keskustelut, lasten osallisuus, aikaa ihmettelylle, aikaa pohdinnalle, esille asiat joita ollaan jo tehty, pedagoginen dokumentointi kaikkien vastuulla, arjen tilanteiden dokumentointi + tiimipalavereissa dokumenttien hyödyntäminen, jatkuvuus, vasujen koontilomake käyttöön, käsitteen ”pedagoginen dokumentointi” avaaminen kaikille.

Näin toimimme:

Jokaiselle lapselle tehdään varhaiskasvatus-/ esiopetussuunnitelma yhteistyössä huoltajien kanssa. Niiden sisältämät asiat siirretään käytäntöön arjen työkaluiksi ja niiden avulla muokataan ryhmän toimintatapoja ja tavoitteita. Suunnitelmia päivitetään tarpeen mukaan.

Pedagogisessa dokumentoinnissa hyödynnetään erilaisia havainnointi- ja arviointimenetelmiä mm. Kettu- ja Lumiukkotestit, Lukimat ja Kummi 3- testit esioppilaille, Ville-testit (2-vuotinen esiopetus) Lauran päivän materiaali, Kielireppu, KieliPeda, motoristen taitojen havainnointimateriaali.

Lasten toimintaa, ajatuksia ja oppimista dokumentoidaan arjessa. Aikuiset havainnoivat lapsia päivittäin ja havainnot kirjataan säännöllisesti esimerkiksi havaintovihkoihin. Yksittäisiä lapsia tai lapsiryhmää kuvataan/videoidaan eri tilanteissa, myös lasten tekemiä piirrustuksia, askarteluja ym. kuvataan/tallennetaan esim drive-kansioihin. Keskustelemalla ja leikkimällä lasten kanssa tai erilaisin haastatteluin saadaan selville lasten mielipiteitä, toiveita ja mielenkiinnon kohteita. Lasten kiinnostuksen kohteet ja tarpeet tulevat näkyviksi pedagogisen dokumentoinnin kautta ja ovat toiminnan arvioinnin ja suunnittelun perusta.

Kannustamme lapsia myös itse arvioimaan omaa toimintaansa.

Pedagoginen dokumentointi on kaikkien ryhmän aikuisten yhteinen tehtävä.

Käsitettä ”pedagoginen dokumentointi” avataan kaikille esim. tiimipalavereissa tai mahdollisen koulutuksen kautta.

Miten osallisuus huomioidaan?

Tehdään lasten varhaiskasvatus-/ esiopetussuunnitelmat yhteistyössä huoltajien kanssa. Tehdään lasten kasvua, kehitystä ja oppimista sekä päiväkodin arkea näkyväksi huoltajille dokumentteja hyödyntäen.

Lasten toiveita ja mielipiteitä kysellään aktiivisesti arjessa ja lapset otetaan mukaan dokumentointiin. He saavat esim. kuvata askartelujaan, piirrustuksiaan ja leikkejään sekä retkillä näkemäänsä ja kokemaansa. Kannustetaan lapsia itse arvioimaan omaa toimintaansa ikätaso huomioiden, esim. katsomalla yhdessä lasten ottamia kuvia luonnosta tai arjen toiminnoista.

Toimintatapojen tarkennus tiimiin

Arviointisuunnitelma ja arviointi:

Tunne- ja vuorovaikutustaidot, sekä sensitiivisyys

Esim. Vahvuusvaris + muut positiivisen pedagogiikan materiaalit, Piki-materiaali, draama (pöytäteatteri, esitykset, käsinuket jne.), asioiden käsittely silloin kun asia on ajankohtainen, tunnemittarit, vahvuudet toiminnan keskiössä, myönteisen palautteen antaminen lapsille ja aikuisille, vahvuuksien säännöllinen läpikäynti, ystävällisten tekojen kerääminen, lapsi apuopeksi (itsetunnon ja rohkeuden vahvistaminen), Fanny-kirjat, aikuisen malli, tunteiden sanoittaminen, toiminnan ennustettavuus

Näin toimimme:

Lasten kanssa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja arjen tilanteissa, lapsiryhmän tarpeista lähtien ja ryhmän yhteisillä tuokioilla. Hyödynnämme erilaisia materiaaleja ja toimintatapoja; kuten Vahvuusvaris-materiaalit, Pienin askelin, Askeleittain, Viitottu rakkaus, tunnetaitokirjat, draama, pöytäteatterit. Nimetään tunteita ja sanoitetaan tilanteita. Ryhmien omat säännöt kuvitettu ikätasoisesti ja niiden läpikäyminen arjessa. Pienryhmätoiminta, porrastaminen, päivä- ja viikkostruktuuri, kaulanauhakuvat. Annetaan positiivista palautetta, keuhataan ja kannustetaan, aikuinen kuulee ja kuuntelee lasta, asettuu lapsen kanssa samalle tasolle. Aikuinen mallintaa hyviä käytöstapoja, toisten kunnioittamista ja huomioonottamista omilla vuorovaikutustaidoillaan. Sallitaan kaikki tunteet, mutta ohjataan sosiaalisesti hyväksytyihin käytöstapoihin. Arjen haasteet käännetään positiivisiksi tavoitteiksi. Työntekijät osallistuvat erilaisiin tunne- ja vuorovaikutuskoulutuksiin. Monikulttuuristen lasten kanssa kuvien käyttö arjen toiminnoissa ja siirtymissä. Käytämme lapsen kotikielisiä tervehdyssanoja sekä toimintoihin ohjaavia kehotuksia lasten omalla kielellä.

Miten osallisuus huomioidaan?

Aikuisen aito läsnäolo lasten kanssa. Lasta kuullaan ja kuunnellaan lapsen tasoisesti. Aikuinen myötäelää lapsen tunteessa ja sanoittaa tunnetilaa yhdessä lapsen kanssa. Lapsella on oikeus näyttää koko tunnekirjonsa. Hyödynnetään visuaalisia materiaaleja (kuvat, käsinuket, tunnemittari jne.). Huomioidaan lasten ikä ja kehitystaso sekä mielenkiinnon kohteet asioiden käsittelyssä. Kaikki lapset tulevat kuulluksi ja nähdyksi arjessa. Hyödynnämme pienryhmätoimintaa. Tutustumme lasten kanssa erilaisiin itsearviointimenetelmiin (lasten haastattelut, lastenko-koukset, erilaiset kuvat ja hahmot, peukutus jne.) ja harjoittelempa niiden käyttöä arjessa.

Toimintatapojen tarkennus tiimiin

Arviointisuunnitelma ja arviointi:

Arviointi

Esim. peukuttaminen, vihreä/punainen merkki, tunnehyrrä (Oppi ja Ilo), tunnemittarit, kuvat, muistot näkyviksi, keskustelut lasten kanssa, lasten ideat näkyviksi, numeroarvioinnin harjoittelu, huoltajien palautteen käsittely ja huomiointi, oman työn videointi ja arviointi, arviointimateriaalin hyödyntäminen (esim. Parrila), lapset mukaan videoidun materiaalin arviointiin, lapsen kanssa tekeminen ”pilkotaan” ja arvioidaan, omat kyselyt (esim. Google Forms), saduttaminen, lapsen aito kuunteleminen, arviointia jokaiseen tiimipalaveriin, itsearviointilomakkeen käyttö, toimintakulttuurin kehittämistavat

Näin toimimme:

Laadimme koko päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman sekä jokaiselle lapselle oman varhaiskasvatussuunnitelman, johon kirjataan tavoitteet pedagogiselle toiminnalle. Vuorohoitoa tarvitseville lapsille laadimme myös minivasun. Toimikauden aikana arvioidaan miten tavoitteisiin on päästy ja vasua päivitetään tarpeen mukaan.

Annamme välitöntä suullista palautetta, peukutetaan, liikennevalot, hymiökuvat, voimakuvat (esim. Supermies, Frozen, palomies Sami kuva), hyödynämme uusia sovelluksia, kuten Kids to do. Kannustetaan lapsia arvioimaan omaa toimintaansa ja osaamistaan. Havainnoimme lapsia arjessa ja kirjaamme havainnot. Ohjataan lapsia kertomaan huoltajille päivästä ja arvioimaan omaa toimintaansa (mitä, teit, tykkäsitkö, miten onnistuit). Valokuvaamme ja videoimme lapsia, katsomme ja keskustelemme kuvien tapahtumista yhdessä lasten kanssa. Sadutamme lapsia sekä suunnitellusti että arjen tilanteissa spontaanisti. Pedagoginen dokumentointi on osana arjen työskentelyä.

Lasten kanssa käytetään erilaisia havainnointi- ja arviointimenetelmiä: Kettutesti 3 v, Lumiukkotesti 5 v, Lukimat ja Kummi 3-testit esioppilaille, Lauran päivä-materiaali, Kielireppu, motoristen taitojen arviointikaavake. Vasukeskusteluissa huoltajilta pyydetään palautetta ja toiveita toimintaa koskien. Palautekyselyt huoltajille esim. Google forms.

Työvuorojen suunnittelussa tulisi huomioida, että tiimin kaikki jäsenet voivat osallistua tiimipalaveriin (toisista ryhmistä nukuttamisapu). Tiimipalaverit tulee suunnitella jokaiselle kuukaudelle. Mahdollisiin viikkokatsauksiin sovitaan nukuttamisapu naapuriryhmän kanssa. Pedatiimit ja lastenhoitajien tiimit säännöllisiksi. Itsearviointia ja ryhmän toiminnan arviointia helpottamaan etsitään menetelmä/lomake, jota käytetään jokaisessa ryhmässä säännöllisesti.

Miten osallisuus huomioidaan?

Kuunnellaan lapsen toiveita ja huomioidaan lapsen mielenkiinnon kohteet arviointimenetelmissä. Annetaan lapsille mahdollisuuksia palautteen antamiseen, kuullaan, kuunnellaan ja havainnoidaan heitä. Kehitämme toimintaa palautteiden perusteella.

Jaamme valokuvia lasten huoltajille, jotta hekin pääsevät osallisiksi lapsen arkeen. Näin lapset voivat kertoa kotona enemmänkin päivän tapahtumista. Sadutamme lapsia, ja tartumme lasten aloitteisiin esim. jos lapsi haluaa kertoa tarinan omasta maalauksestaan. Perheille jaetaan ”ajatuksia varhaiskasvatussuunnitelmaan- lomake” vasukeskustelun pohjaksi. Keskustellaan lapsen asioista tuonti- ja hakutilanteissa. Hyödynnetään Vaka Mukana –sovelluksen viestikenttää lapsen kuulumisten vaihtoon ja tiedonsiirtoon.

Toimintatapojen tarkennus tiimiin

Arviointisuunnitelma ja arviointi:

Monilukutaito ja digitaalinen osaaminen

Esim. harjoitellaan kriittistä lukutaitoa, keskustellaan ikärajoista, tartutaan lasten aloitteisiin, huolehditaan lasten tietosuojasta, tutustutaan lasten digitaaliseen maailmaan, tarjotaan vain ikätasoon sopivaa sisältöä, laitteet lasten saatavilla, laitteiden toimivuuden varmistaminen, työskentelyasennot, äänenvoimakkuus, näytönkirkkaus, tiedonhaku yhdessä lapsen kanssa, arjen teknologiaan tutustuminen, kuvien ja videoiden hyödyntäminen, medialukutaito, myönteinen suhtautuminen digitaalisiin ympäristöihin, digitaalisten ympäristöjen hyödyntäminen lasten osallisuuden vahvistamisessa, henkilöstön osaaminen, laitehuolto yhdessä lasten kanssa, tutustutaan näppäimistöön ja yleisimpiin symboleihin, käyttö osana oppimisen tukea, sovelluksiin tutustuminen, pedagoginen dokumentointi

Näin toimimme:

Hyödynnetään digi-vastaavan osaamista esim. oman lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Jokainen ryhmä voi olla yhteydessä suoraan TVT-vastaavaan.

Kaikissa lapsiryhmissä tutustutaan ja sitoudutaan TVT-laitteiden käyttöön lasten ikä- ja taitotasot huomioiden, esim. ipadin avaaminen ja sammuttaminen, erilaisten sovellusten käyttö, ohjataan lapsia käyttämään TVT-laitteita monipuolisesti (pelit kuten Ekapeli, Molla ABC, valokuvien ottaminen ja kuvien katsominen, isojen näyttöjen hyödyntäminen, videointi, valokuvasuunnistus, piirrosohjelmat, kirjoittaminen, tiedon hakeminen, satujen kuunteleminen, koodauspelit, kuten BeeBot, QR-koodit). Pysähdytään tutkimaan erilaisia kuvia ja tekstejä, jaetaan ajatuksia. Kuunnellaan lasten ajatuksia tehdyistä harjoitteista. Annetaan lapsille mahdollisuuksia tehdä omia digitaalisia kuvia ja videoita. Ohjataan lapsia käyttämään kuulokkeita ja toimimaan ergonomisissa työskentelyasennoissa. Ohjataan sopivaan äänenvoimakkuuden ja näyttöjen kirkkauden käyttöön.

Lapsiryhmissä käytetään ikätasoon sopivia pelejä ja sovelluksia, keskustellaan lasten kanssa pelien ikärajoista ja niiden sisällöistä. Jutellaan myös huoltajien kanssa pelaamisen ikärajoista, huoltajien tietoisuudesta pelien sisältöihin liittyen, peliajan rajaamisesta ja siitä, että lapsella säilyy toden ja leikin välinen raja.

Henkilökunta on läsnä lasten kanssa laitteiden käytössä ja kuuntelee ryhmän tarpeita.

Huomioimme lasten julkaisulupalomakkeeseen annetut luvat lasten kuvien ja tuotosten jakamisessa sekä muissa julkaisukanavissa (esim. lehdistö, televisio, radio). Julkaisuluvat päivitetään toimintakauden alussa. Jaamme kuvia vain salatuilla yhteyksillä kuten tekstiviestit ja sähköposti. Huom! Lapsista otettuja kuvia emme lähetä WhatsApp-sovelluksen kautta.

Tallennettuja tuotoksia hyödynnetään pedagogisen dokumentoinnin tukena. Esim. kuvia katsotaan yhdessä lasten ja lasten huoltajien kanssa.

Päiväkotimme digivastaava Minna Kettunen.

Miten osallisuus huomioidaan?

Tartumme lasten aloitteisiin ja mielenkiinnon kohteisiin; kuvitamme TVT-laitteiden käyttöön liittyvää toimintaa/laitteita (i Pad-kuva kaapin oveen, kuvat kuulokkeista, CD-soittimesta, kaiuttimesta, satujen kuuntelemisesta, lauluista, QR-koodista, BeeBotista, sovelluksista, valokuvauksesta) ja kuulemme sekä keskustelemme lasten kanssa. Huomioimme lapsen ikätason ja taidot hyödyntäessämme tieto- ja viestintäteknikkaa. Huolehdimme, että kaikilla lapsilla on mahdollisuus osallistua TVT- ja viestintätekniseen toimintaan.

Huomioimme huoltajilta tulleet toiveet ja ajatukset.

Toimintatapojen tarkennus tiimiin

Arviointisuunnitelma ja arviointi:

OPPIMISEN ALUEET

Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Lasten ilmaisulle on luonteenomaista kokonaisvaltaisuus ja ilmaisun eri muotojen luova yhdisteleminen. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen edistävät lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaa sekä valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa. Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja luovat merkityksiä erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. Kyky kuvitella ja luoda mielikuvia on keskeistä myös lapsen eettisen ajattelun kehittymiselle. Kulttuuriperintöön, taiteeseen ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osaamista myös monilukutaidon sekä osallistumisen ja vaikuttamisen osa-alueilla.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksen toiminnassa tarjotaan päivittäin lapsille omaehtoista tai ohjattua toimintaa ilmaisun parissa. Varhaiskasvatuksen toiminnassa on tilaa lapsista lähtöisin olevalle luovuudelle ja kekseliäisyydelle. Lasten kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaiset aiheet huomioidaan työtapojen valinnassa. Varhaiskasvatuksen työntekijät keskustelevat lasten kanssa ja havainnoivat lasten toimintaa lapsilähtöisten ideoiden toteutumisen mahdollistamiseksi.

Varhaiskasvatuksen arjessa mahdollistetaan lapsille omaehtoinen kulttuurin tuottaminen sekä luodaan tilaisuuksia päästä esiintymään toisille lapsille ja aikuisille. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan esiintymisen erilaiset tavat ja toimintamallit, esimerkiksi esitys voi olla ennalta nauhoitettu, animaatio jne.

Lapsilla tulee olla tieto varhaiskasvatuksen tarjoamista mahdollisuuksista. Kaikkien välineiden ei tarvitse olla esillä, mutta lapsilla on oltava tieto esimerkiksi kuvien kautta siitä, mitä he voivat käyttää.

Näin toimimme:

Tarjotaan lapsille elämyksiä taiteen eri osa-alueilta. Loruttelut, riimitykset ja sadutukset. Osallistutaan erilaisiin kulttuuritapahtumiin, esimerkiksi Silmun esitykset, konsertit, seurakuntavierailut, taidenäyttelyt, museovierailut, kirjastokäynnit, satutunnit, Taidesalkku sekä liikuntatapahtumat jäähallilla.

Pidetään huolta, että toimintaympäristö on innostava ja lasta mukaansa houkuttava. Toimintaympäristössä on esillä ja saatavilla monipuolisesti materiaaleja ja välineitä lasten käyttöön.

Ympäristöä muutellaan lasten ideoiden ja kiinnostuksen pohjalta. Hyödynnetään arjessa aikuisten taitoja ja vahvuuksia (nukketeatteri, koko talon laulikset, liikunta) yli osastorajojen. Hyödynnämme jumppasalia iltapäivisin. Iltapäivisin enemmän yhteistyötä ryhmien kesken, esim. jumppasalissa voi olla useamman ryhmän lapsia pelaa massaa yhteisiä pelejä.

Annetaan lapsille tilaa ja mahdollisuuksia esiintyä ja esittää toisille aikaansaannoksiaan. Rohkaistaan itseilmaisun aikuisen tuella.

OPPIMISEN ALUEET

ILMAISUN MONET MUODOT

Kasvan, liikun ja kehityksen

Kasvan, liikun ja kehityksen -oppimisen alueeseen sisältyy liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tavoitteita. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvovalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa. Tämä oppimisen alue tukee erityisesti itsestä huolehtimiseen ja arjen taitoihin liittyvää laaja-alaista osaamista.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksen toimintayksiköissä lapsille tarjotaan ravintosuosituksen mukaisia aterioita. Varhaiskasvatuksessa tarjottavien aterioiden myötä lapset tutustuvat suomalaiseen ja kainuulaiseen ruokakulttuuriin. Varhaiskasvatuksessa tarjottavien aterioiden myötä lapset tutustuvat suomalaiseen ruokakulttuuriin, ruokailutapoihin ja erilaisiin ruokiin. Varhaiskasvatuksessa kannustetaan lapsia terveellisiin ruokailutottumuksiin. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan valtakunnalliset ravitsemussuositukset.

Kajaanin LiikuntaVasu toimii lasten liikkumista ohjaavana suunnitelmana, joka löytyy Kajaanin kaupungin intrasta (Varhaiskasvatus-> lomakkeet -> liikunta) ja pdf-lomakkeista.

Kajaanin varhaiskasvatus on mukana valtakunnallisessa lasten liikkumis- ja hyvinvointiohjelmassa Ilo kasvaa liikuen. Varhaiskasvatustyöskyt toteuttavat ohjelmaa omien kehittämiskohteidensa kautta ja Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositusten mukaisesti. Varhaiskasvatuksessa pyritään siihen, että lapsi liikkuu varhaiskasvatuspäivän aikana kaksi tuntia.

Kaikissa päiväkodeissa toimii nimetyt liikuntavastaavat, joiden tehtävänä on yhdessä muun varhaiskasvatustyöskyt henkilöstön kanssa edistää ja koordinoita varhaiskasvatuksessa olevien lasten liikkumista.

Lasten motorista kehitystä havainnoidaan päiväkodeissa motorisen kehityksen havainnointilomakkeen avulla. Lasten motoriseen kehitykseen liittyvä havainnointilomake täytetään lapsen varhaiskasvatussuunnitelman yhteydessä vuosittain.

Näin toimimme:

Aikuisen asenne, sekä kasvatuksen ammattilaisten että vanhempien, ratkaisee paljon.

1. Liikunta.

Liikuntasuositus on kolme tuntia päivässä. Monipuolinen ympäristö ja välineistö, hyödynnetään lähiympäristöä, päiväkodin pihaa, koulun tiloja, lähimetsää. Salivuorot jokaisella ryhmällä. Välineistö on ikätasolle sopivaa ja ehjää. Lapsille tarjotaan runsaasti omaehtoista liikuntaa. Lapsi saa itse valita välineistönsä ja suunnitella itselleen toimintaa. Jokaiseen ryhmään otetaan käyttöön liikuntaväline- kortit, joiden pohjalta lapsetkin voivat osallistua liikuntatuokioiden suunnitteluun. Ohjatussa liikunnassa huomioidaan lasten kehitystasot ja omat ideat. Kannustetaan arkiliikuntaan: portaikko, kävelyt, ulkoilut. Käytetään hyödyksi sähköteippejä päiväkodin tiloissa (esimerkiksi käytäviin viivoja/askelmerkkejä, joita pitkin kulkea). Ohjataan vanhempia liikkumaan lastensa kanssa (Jaetaan kotiin koko perheen yhteistä puuhaa esim. automerkkien/liikennemerkkien bongaus bingo). Mallintaminen kannustaa liikkumaan. Aikuinen huolehtii, että lapsi pääsee liikkumaan turvallisissa rajoissa ja herkkyyksensä mukaan. Sallitaan monipuolinen liikkuminen, omatekemät välineistöt, ollaan luovia ja keksitään uusia liikuntatapoja.

Päiväkodissamme järjestetään kertaluontoisesti joulun alla ja keväällä lasten hakuhetkeen liikunnallista toimintaa, jonka suunnitteluun lapset osallistuvat. Ryhmissä tutustutaan Ilo kasvaa liikuen- ohjelmaan. Lapset pääsevät uimaan, hiihtämään ja luistelemaan päiväkotivuoden aikana. Dokumentoidaan liikkumista kirjaamalla ja kuvaamalla. Arvioidaan lasten taitoja motoristen taitojen arviointilomakkeella, niiden perusteella muokataan toimintaa ja tavoitteita sekä yksittäisten lasten että koko ryhmän osalta. Päiväkodissa on oma liikuntavastaava, jolta saa

ideoita. Henkilöstön sitoutuminen liikunnallisuuteen tärkeää! Liikuntakasvatuksen tukena toimintaterapeutit ja fysioterapeutit. Puhutaan lasten kanssa turvarajoista, aikuinen huolehtii ympäristön turvallisuudesta ja on aktiivisesti läsnä liikuntatilanteissa.

Kysytään mahdollisuutta rakentaa pelikentän ympärille minikaukalo, joka takaa turvallisen ja rauhallisen peliympäristön.

2. Ravinto. Puhutaan positiivisesti ja kannustavasti ruuasta. Vanhempien kanssa jutellaan lapsen syömisistä ja siihen liittyvistä tavoitteista. Jamix apuna, lapsi tietää mitä ruokaa tarjotaan. Huomioidaan allergiat ja eettiset rajoitteet. Mallioppimisen tärkeys ruokailussa, mitä aikuiset tekevät? Kannustetaan maistamaan! Lapsi saa itse osallistua annosteluun ja opetella syömään sopivasti.

3. Lepo. Kaikille mahdollistetaan päiväleporauha, aivot tarvitsevat pitkän päivän välissä lepoa. Pienillä lapsilla kuunnellaan kodin toiveita tarkasti. Kodeilla on vastuu yönestä. Päiväkodin tilat järjestetään niin, että lapsella on mahdollisuus yksinoloon tai rauhoittumiseen halutessaan. Mahdollistetaan lepo myös aikaisissa aamuissa (esille patjoja/säkkituoleja, torkkupeittoa)

Ryhmässä voidaan hyödyntää Neuvokas perhe- materiaalia.

Liikuntavastaavana toimii Tuija Kyllönen.

OPPIMISEN ALUEET

KASVAN, LIIKUN JA KEHITYN

Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisten identiteettien kehittymistä. Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lasten uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuurireihin. Kielen kehityksen tukeminen kytkeytyy lapsen monilukutaidon kehittymiseen (luku 2.7). Lisäksi se on yhteydessä muun muassa lasten kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvään laaja-alaiseen osaamiseen. Kehittyvät kielelliset taidot avaavat lapsille uusia vaikuttamisen keinoja, mahdollisuuksia osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen.

Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Sen avulla lapsi ottaa haltuun erilaisia tilanteita ja asioita sekä toimii vuorovaikutuksessa muiden kanssa, ilmaisee itseään ja hankkii tietoa. Lasten kielellistä kehitystä tukee monipuolinen varhaiskasvatuksen kieliympäristö sekä yhteistyö huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksessa lapsille annetaan kannustavaa ja johdonmukaista palautetta heidän kielenkäyttö- ja vuorovaikutustaidoistaan.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Kieleen tutustuminen tapahtuu varhaiskasvatuksessa arjen kaikissa vuorovaikutustilanteissa työntekijöiden ja toisten lasten kanssa. Kielen oppimisen tukena käytetään mm. monipuolisesti kuvia ja tarvittaessa esimerkiksi tukiviittomia.

Näin toimimme:

Tavoitteisiin pyrimme leikin ja aikuisen tuen avulla.

Leikki. Lasten keskinäinen roolileikki on tärkeää, siihen tuomme lisää kielen osa-alueita seuraamalla ja osallistamalla leikkiin ja tuomalla siihen uusia kielen elementtejä. Ohjatussa leikissä ja tuokioilla hyödynämme lapsilta tulleita ideoita ja rikastamme niitä esimerkiksi perinneleikein tai riimein. Kielen kehitys alkaa pienistä hetkistä pienessä ryhmässä ja siitä laajenee koko ryhmän riemuksi.

Päivittäiset toiminnot. Sanoittaminen arjen hetkissä. Pukemisen, ruokailun, vessa-asioiden hoitamisessa nimeäminen ja vuorovaikutus. Vanhempien kanssa päivittäinen keskustelu ja lapsen edistyksen kertominen.

Kielelliset taidot. Lastenkirjallisuuden, lorujen, runouden, tarinoiden, satujen ja riimien hyödyntäminen kielen rikastamiseksi. Kainuun murteen huomioiminen ja vaaliminen arjessa. Sekä äidinkielen että lapsiryhmästä tuttujen vieraiden kielten hyödyntäminen lasten kielenkehityksessä, esimerkiksi vieraskielisin lauluin ja leikein. Lapsen havainnointi, ymmärrys lapsen fonologisesta tietoisuudesta ja sen perusteella kielen- ja puheenkehityksen rikastaminen ja lukutaidon rakentelu. S2-opetusta eri kieli- ja kulttuuritaustaisille lapsille.

Arjessa tukena. Pcs-kuvat, tulkkaus, tukiviittomat, lähikirjasto, vuorovaikutus sekä päivähoitossa että päiväkodin lähiympäristössä. Kuvien käyttö tukee kielenkehitystä sanoittamisen rinnalla. Päiväkodin välineistö oppimisen tukena: pelit, lelut, tabletit.

Saduttamisen lisääminen arjessa.

Laulu- ja musiikkihetkien lisäämistä.

Tehdään ketut ja lumiukot sekä hyödynnetään valmiita kielenopetteluun paketteja esim. halinalle, Lauran päivä, askeleittain, pienin askelin, S2 yms.

Aikuisen tehtävänä on huomioida kaikkien lasten vuorovaikutusaloitteet tasapuolisesti ja vastata niihin. Puheen lisäksi lapset kommunikoivat ilmein, elein ja äännähdyksin.

OPPIMISEN ALUEET

KIELTEN RIKAS MAAILMA

Minä ja meidän yhteisömme

Lasten elinpiiri laajenee heidän aloittaessaan varhaiskasvatuksen kodin ulkopuolella. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä median näkökulmista. Toiminnassa voidaan käyttää monipuolisesti esimerkiksi satuja, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa, erilaisia mediasisältöjä sekä vierailijoita, vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia. Minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alue tukee erityisesti lasten kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista (luku 2.7).

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksen lapsiryhmien säännöt luodaan yhdessä lasten kanssa ja laitetaan lasten nähtäville kuvilla tai muutoin lapsille sopivalla tavalla havainnollistettuina. Säännöistä ja niiden perusteluista tulee aidosti keskustella lasten kanssa.

Kajaanin varhaiskasvatuksessa on laadittu katsomuskasvatukseen yhteiset ohjeet, jotka löytyvät Intrasta (Sivistys-> Varhaiskasvatus-> Ohjeet) ja pdf-lomakkeista.

Näin toimimme:

Päivästruktuurit ovat näkyvillä ryhmissä. Lapset osallistuvat sääntöjen laadintaan ikätasoisesti.

Erilaisten retkien kautta tutustutaan lähiympäristöön. Käydään kirjastossa, osallistutaan erilaisiin lapsille suunnattuihin tapahtumiin, tehdään bussiretkiä.

Oman talon sisällä tehdään vierailuja toisiin ryhmiin. Järjestetään yhteistä toimintaa eri ryhmien kesken esim. yhteiset laulukset, nukke- ja pöytäteatteriesitykset.

Tutustumme suomalaiseen kulttuuriin ja kansanperinteisiin. Myös eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset huomioidaan toiminnassa.

OPPIMISEN ALUEET

MINÄ JA MEIDÄN YHTEISÖMME

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Varhaiskasvatuksen tehtävä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia ohjataan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä. Varhaiskasvatus tukee lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä sekä vahvistaa myönteistä suhtautumista matematiikkaan. Varhaiskasvatukseen sisältyy myös ympäristökasvatusta ja teknologiakasvatusta. Oppimisympäristöihin liittyvät omakohtaiset havainnot, kokemukset ja elämykset auttavat lapsia ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita sekä kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. Lasten kehittyvä taito nimetä asioita sekä käyttää erilaisia käsitteitä edistää monilukutaitoa.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksen toiminnassa huomioidaan kestävän kehityksen näkökulma. Hankinnat tehdään harkiten ja suositaan välineitä, jotka ovat kestäviä ja tarvittaessa korjattavia. Askarteluissa hyödynnetään kierrätys- ja luonnonmateriaalia.

Lapsia ohjataan käyttämään vettä ja sähköä tuhlaamista välttäen. Lasten kanssa harjoitellaan ja opetellaan ruuan arvostamista. Yhdessä voidaan esimerkiksi seurata ruuan hävikkiä. Opetellaan ruuan annostelua: ”minkä verran jaksan syödä?”.

Merkkipäiviä juhlistettaessa suositaan aineettomia lahjoja. Varhaiskasvatuksessa erilaisissa juhlissa suositaan erilaisia leikkejä ja muuta toimintaa herkkujen sijaan.

Varhaiskasvatuksessa harjoitellaan lasten kanssa kierrättämistä päivittäisessä toiminnassa. Ryhmissä lajitellaan jätteet kierrätysastioihin yhdessä lasten kanssa.

Näin toimimme:

Uusi monitoimitalo antaa monia mahdollisuuksia: kirjasto, iso liikuntasali, yhteiset tilat ja laajempi työyhteisö. Toiminnallinen yhteistyö koulun ja kirjaston kanssa, satutunnit kirjastossa, lukutunnit alkuopetuksen kanssa. Toivotamme tet-harjoittelijat tervetulleeksi. Halu tehdä yhteistyötä, aloitamme pienin askelin, sillä omankin päiväkotityön rakentuminen kestää aikansa.

Tutustumme aktiivisesti myös lähiympäristön rakentamattomiin alueisiin, hyödynnämme lähimetsää leikkialueena. Osallistumme yhteisiin lipunnostoihin ja leikkitapahtumiin. Järjestämme pihansiivoustalkoot keväisin tai osallistumme lähiympäristön talkoisiin. Rakennamme alueellista yhteistyötä lähipäiväkotien kanssa, esimerkiksi esioppilaille tulossa kevätrieha. Kutsutaan Ekokympin orava kertomaan jäteasioista.

Ohjataan lapsia syömisasioissa annostelevaan sopivasti, ottamaan ruokaa linjastosta ja lajittelemaan jätteet oikein.

Pysähdymme lapsen kanssa ihmettelemään ympäristöä, aikuisella on aikaa lapsen kanssa yhdessä tutkimiselle. Aikuinen tarkkailee lasten mielenkiinnonkohteita ja tarttuu niihin.

Opetamme lapsia käsipyyhepaperin käytössä ja käsien pesussa (esim. vain yksi paperi kuivaukseen, yksi painallus saippuaa, turhat pesut pois) Opetetaan järkevää piirustuspaperien ym. materiaalien käyttöä.

Jätteiden lajittelun kehittäminen; sekajäte, palava jäte ja biojäte erikseen.

Tartutaan pieniinkin asioihin ja lasten kysymyksiin ympäristöstä, otetaan selvää ja etsitään tietoa asioista yhdessä. Rikkinäiset välineet hävitetään ja opetetaan lapsille asianmukaista tavaroiden ja välineiden esim. kirjojen ja lelujen käsitlemistä. Opetetaan arvostamaan niitä.

OPPIMISEN ALUEET

TUTKIN JA TOIMIN YMPÄRISTÖSSÄNI

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

AJATTELU JA OPPIMINEN

Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa ja muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Tiedon hankinta, jäsentäminen ja uuden luominen edellyttävät luovaa ja kriittistä ajattelua, jonka perustaa luodaan varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten ajattelun ja oppimisen taitoja.

Lasten ajattelu ja oppiminen kehittyvät monipuolisten ja merkityksellisten kokemusten avulla. Ihmettelylle, oivaltamiselle sekä oppimisen ilolle tulee olla tilaa. Leikissä lapsilla on mahdollisuus käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan, kokeilla yhdessä ideoitaan ja tutkia maailmaa. Lasten taitoja jäsentää, nimetä ja kuvata ympäristöä ja sen ilmiöitä tuetaan lasten iän ja kehityksen mukaisesti. Lapsia rohkaistaan kysymään ja kyseenalaistamaan. Heidän kanssaan iloitaan onnistumisista ja opetellaan kannustamaan toisia. Lapsia kannustetaan myös sinnikkyyteen ja olemaan lannistumatta epäonnistumisista sekä keksimään ratkaisuja eri tilanteissa. Heitä ohjataan suuntaamaan ja ylläpitämään tarkkaavaisuuttaan. Päivittäinen, riittävä fyysinen aktiivisuus tukee lasten ajattelua ja oppimista. Toiminnan pedagoginen dokumentointi (luku 4.2) sekä yhteinen pohdinta auttavat lapsia havaitsemaan oppimistaan ja tunnistamaan vahvuuksiaan. Tämä vahvistaa lasten uskoa omiin kykyihinsä.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksen perusta on yhdessä tekeminen vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisen kanssa. Aikuisen on tärkeää olla läsnä lasten toiminnassa jatkuvasti, jolloin aikuinen voi osaltaan mahdollistaa lapsen ajattelun ja oppimisen kehittymisen.

Näin toimimme:

Aikuinen nostaa lasten taidot näkyviksi, huomaa, missä kukin on hyvä. Annetaan palautetta konkreettisesta opitusta asiasta: ”Olet hyvä..”, ”Olet oppinut...”

Opeteltävien asioiden pilkkominen. Pienin askelin eteneminen. Sinnikkyyys. Kannustetaan ja rohkaistaan lasta kokeilemaan uusiakin asioita.

Viikko/päivästrukturi otetaan käyttöön jokaisessa ryhmässä, huomioiden ryhmän tarpeet. Pcs-kuvat täydentämässä päivän kulkua esim. siirtymis- ja pukemistilanteissa. Tuodaan kirjoitettua kieltä (numeroita, kirjaimia...) näkyville lasten tasolle.

Käytetään liikettä ja kehoa / fyysistä aktiivisuutta oppimisen tukemiseen.

Jokainen ryhmä osaltaan huolehtii dokumentoinnin kehittämisestä ja tv-laitteiden monipuolisesta käytöstä (videot, Ipad, isot näytöt...).

Miten osallisuus huomioidaan?

Lapsen mielenkiinnon kohteiden ja vahvuuksien kautta eteneminen. Tartutaan hetkessä lapsen oivalluksiin ja ihmettelyyn.

Toimintatapojen tarkennus tiimiin:

KULTTUURINEN OSAAMINEN, VUOROVAIKUTUS JA ILMAISU

Lapset kasvavat kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa. Tämä korostaa sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen sekä kulttuurisen osaamisen merkitystä. Osaamiseen kuuluu taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky reflektoida omia arvoja ja asenteita. Vuorovaikutustaidoilla sekä kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys identiteetille, toimintakyvylle ja hyvinvoinnille. Toimiva vuorovaikutus erilaisista kulttuuri- ja katsomustaustoista tulevien ihmisten kanssa edellyttää oman ja muiden kulttuurin ja katsomuksellisen taustan ymmärtämistä ja kunnioittamista. Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kulttuurista osaamista sekä heidän vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojaan.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Varhaiskasvatuksessa luodaan myönteisiä ihmissuhteita, harjoitellaan tunnetaitoja sekä erilaisuuden hyväksymistä ja arvostamista. Aikuinen tiedostaa oman roolinsa ja ammatillisuutensa vuorovaikutustaitojen mallintajana ja toimii sen mukaisesti. Jokainen lapsi ja aikuinen on arvokas ja häntä kohdellaan sen mukaisesti.

Näin toimimme:

Huolehdimme, että kaikki lapset pääsevät osallistumaan toimintaan ja tulevat kuulluiksi ja ymmärretyiksi tasavertaisina. Aikuiset rikastuttavat ja tukevat leikkejä.

Kuvia käytetään päivittäin arjessa. Käytössä on viikko- ja päivästruktuurit, henkilökohtaiset struktuurit tarvittaessa, kaulakuvat ja eri tilanteisiin sopivat toimintakuvat, kuten leikkikuvat. Tulkkipalvelut ovat käytössä. Tukiviitot ovat käytössä joissakin ryhmissä.

Käytössä on erilaisia materiaaleja kuten Lauran päivä, Kpl materiaali, Kielinuppu ja viitottu rakkaus.

Harjoitellaan arjen tilanteissa sosiaalisia- ja vuorovaikutustaitoja sekä tunnetaitoja, käyttäen hyödyksi esim. pcs-tunnekuvia, Vahvuusvarista, Askeleittain, Pienin askelin- materiaalia.

Miten osallisuus huomioidaan?

Vanhemmat ovat tietoisia mahdollisuudestaan osallistua ja vaikuttaa päiväkodin toimintaan. Lapsien toiveita kuullaan ja toteutetaan mahdollisuuksien mukaan. Aikuiset huolehtivat, että kaikki lapset pääsevät osallistumaan toimintaan ja tulevat ymmärretyiksi tasavertaisina.

Kulttuurivastaavana toimii Aulikki Krökki.

Kieli- ja kulttuurivarstaavana (kieku) toimii Tiina Ojavuo

Toimintatapojen tarkennus tiimiin:

ITSESTÄ HUOLEHTIMINEN JA ARJEN TAIDOT

Itsestä huolehtimiseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät taidot ovat kaikille tärkeitä. Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen.

Lasten itsenäisyyden asteittaista lisääntymistä tuetaan. Lapsia autetaan ja heitä kannustetaan pyytämään apua sitä tarvitessaan. Lasten kanssa harjoitellaan erilaisia taitoja kuten pukeutumista, ruokailua sekä henkilökohtaisesta hygieniasta ja omista tavaroista huolehtimista. Lapsia ohjataan toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä, kuten lähiluonnossa ja liikenteessä. Lasten kanssa käsitellään heidän hyvinvointiaan edistäviä asioita kuten levon, ravinnon, liikunnan ja mielen hyvinvoinnin merkitystä. Lapsia autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesääätelyssä. Lasten tunnetaidot vahvistuvat, kun heidän kanssaan opetellaan havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita. Lapsia ohjataan myös kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Lapsille tarjotaan tekemisen ja osallistumisen mahdollisuuksia yhteisiin arjen työtehtäviin, esimerkiksi pöytien pyyhkimiseen, vaatteiden viikkaamiseen tai vastaaviin päivittäisiin tekemisiin. Lasten kanssa harjoitellaan tunnetaitoja lasten tarpeet ja kehitystaso huomioiden. Materiaalina voidaan käyttää mm. Pienin Askelin –opetusohjelmaa. Jokaisessa ryhmässä huolehditaan kehotunnekasvatuksesta ja turvataitojen opettelusta arjen eri tilanteissa. Aikuinen valvoo, ohjaa ja auttaa lapsia wc-käyntien yhteydessä. Lapsia ohjataan pesemään ja kuivaamaan kätensä jokaisen wc-käynnin jälkeen. Aikuinen huolehtii, että lapset pesevät kätensä tullessaan hoitopaikkaan, wc:ssä käynnin jälkeen, vaipanvaihdon jälkeen ja ennen ruokailuja.

Näin toimimme:

Havainnoidaan lasten olemassa oleva taitotaso, aikuinen huolehtii taitotason kehittämisestä olemalla läsnä. Kasvattajilla on mahdollisimman yhtenäinen linja lapsen kehityksen tukemisessa. Yksilöllinen suunnitelma tehdään jokaiselle lapselle, jotta juuri hänen taitojensa voidaan edistää.

Huomataan hyvä ja annetaan positiivista palautetta. Levon tarpeellisuus huomioitava eri-ikäisillä, ruokailussa ohjataan itsenäiseen toimintaan, hyvään käytökseen, maistamiseen.

Joka tiimissä huomioidaan: Päivittäinen ulkoilu, jumppasalivuorot, ryhmässä hyödynnetään välineistöä monipuolisesti.

Lähimaaston hyödyntäminen. Arkiliikuntamahdollisuuksien hyödyntäminen: portaat, käytävät, leikkihuoneet. Mallintaminen, liikunnan riemu ja positiivinen palaute ovat käytössä. Lasten aloitteiden ja aktiivisuuden tason huomioiminen tapahtuu päivittäin. Huolehditaan lasten yksityisyyden suojasta, esimerkiksi vessa-asioissa.

Taataan lapsille mahdollisuus harjoitella taitoja lapsen hoitovuorosta riippumatta (esim. välipalan jälkeen iltalapsille mahdollisuus samaan toimintaan kuin aamulapsilla). Päivitetään ajantasaiset lapsen kasvua ja kehitystä koskevat tiedot ja taidot vuorohoitokansioon ja huolehditaan sen päivittämisestä.

Miten osallisuus huomioidaan?

Kannustetaan lasta omatoimisuuteen ja omien taitojensa kehittämiseen.

Lasta haastetaan tekemään havaintoja ja ihmettelemään.

OSALLISTUMINEN JA VAIKUTTAMINEN

Aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen ja vaikuttaminen luovat perustan demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Tämä edellyttää yksilöltä taitoa ja halua osallistua yhteisön toimintaan sekä luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa. Lasten oikeuksiin kuuluvat kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa. Varhaiskasvatuksessa kunnioitetaan näitä demokratian toteutumisen keskeisiä periaatteita. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen.

Lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja aloitteisiin vastaaminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lapset suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa. Samalla lapset oppivat vuorovaikutustaitoja sekä yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä. Henkilöstö huolehtii siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Osallistumisen ja vaikuttamisen kautta lasten käsitys itsestään kehittyy, itseluottamus kasvaa ja yhteisössä tarvittavat sosiaaliset taidot muovautuvat.

Paikallisesti päätetyt asiat:

Lapsi on aktiivinen ja vastuullinen toimija, jonka mielipiteet, toiveet ja tarpeet huomioidaan toiminnan suunnittelussa. Kaikilla lapsilla tulee olla mahdollisuus osallisuuteen ja vaikuttamiseen iästä, kehitystasosta ja taidoista riippumatta. On tärkeä huomioida, että osallisuus on kaikkien lasten, ei vain puhuvien, oikeus. Aikuisen on tärkeää huomioida ja varmistaa se, että kaikkien lasten mielipide tulee kuulluksi. Aikuinen on aktiivinen ja aloitteellinen vuorovaikutussuhteessa lapseen.

Näin toimimme:

Sensitiivinen ja arvostava kohtaaminen on tärkeää lasten, vanhempien ja työntekijöiden kesken. Asetutaan lapsen tasolle ja huomioidaan lapsen kehitys- ja ikätaso kaikessa toiminnassa. Tehdään yhteiset pelisäännöt: mikä meillä on tärkeää, jotta päiväkodissa on hyvä olla ja oppiminen mahdollistuu.

Kannustetaan ja ohjataan lasta itseilmaisuun sekä kertomaan ajatuksiaan. Vastataan lasten aloitteisiin ja toiveisiin arjessa sekä leikeissä. Lasten ideoita hyödynnetään ryhmän toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Autetaan lasta pääsemään leikkeihin ja löytämään itselle mieluista tekemistä. Lapsia havainnoidaan aktiivisesti. Mitä pienemmistä lapsista on kyse, sitä suurempi merkitys on aikuisen tekemillä havainnoilla. Huomioidaan eritasoiset oppijat ja temperamentit. Lapsi saa tarvitsemansa tuen esim. avustaja, apuvälineet ja tulkkaus. Aikuiset asettavat turvalliset ”raamit” toiminnalle, joiden puitteissa lapset saavat toteuttaa itseään.

Pienryhmätoimintaa ja porrastamista käytetään aktiivisesti, mikä tukee lapsen yksilöllisempää ja kiireettömämpää kohtaamista. Tunne- ja vuorovaikutustaitoja harjoitellaan arjen tilanteissa sekä yhteisillä tuokioilla. Pcs-kuvia käytetään osallisuuden lisäämiseksi esim. leikkitaulujen avulla, lelulaatikot on kuvitettu, päivä- ja viikkostruktuurit ovat näkyvillä ja nukkarin ovesa aikuisten nimet/levon valvojat. Annetaan lapsille vastuuta iän ja taitotason mukaan esim. astioiden palautus, oman ruuan annoskoon päättäminen, omien tavaroiden huolehtiminen paikoilleen ja apuopena toimiminen. Hyödynnetään toisten ryhmien tiloja aamuisin, iltaisin sekä lauantaisin. Lapsen siirtyessä ryhmästä toiseen, vierailimme uudessa ryhmässä lapsen tarpeista lähtien riittävän usein.

Huoltajat ja lapsi osallistuvat varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen esim. lapsen ja huoltajien ajatuksia varhaiskasvatus-/ esiopetussuunnitelmaan -lomake. Päivittäisissä kohtaamisissa ja vasukeskusteluissa kannustamme huoltajia antamaan palautetta ja kertomaan toiveita. Lapsia ja huoltajia kuunnellaan ja heidän toiveitaan toteutetaan arjessa mahdollisuuksien mukaan. Huoltajat ja lapset ovat tietoisia että he voivat vaikuttaa päiväkodin toimintaan. VakaMukana sovelluksen kommenttikenttää käytetään päivittäin apuna tiedonkulussa, jotta kuulumiset lapsen päivästä välittyvät sekä iltahoidosta vastaaville työntekijöille että huoltajille. Tiedonkulkua koteihin ylläpidetään myös ryhmäkohtaisilla huoltajien Whatsapp-ryhmillä.